

Capitolul 4. Desfacerea căsătoriei

Art. 37. (Încetarea și desfacerea căsătoriei)⁽¹⁾ Căsătoria încetează prin moartea unuia dintre soți sau prin declararea judecătorească a morții unuia dintre ei.

(2)¹⁾ Căsătoria se poate desface prin divorț. Divorțul poate avea loc:

- a) prin acordul soților, la cererea ambilor soți;
- b) atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă;
- c) la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.

Art. 38. (Motivul de desfacere a căsătoriei)²⁾ (1) Divorțul prin acordul soților poate fi pronunțat de către instanța judecătorească indiferent de durata căsătoriei și indiferent dacă există sau nu copii minori rezultați din căsătorie.

(2) Divorțul prin acordul soților nu poate fi admis dacă unul dintre soți este pus sub interdicție.

(3) Instanța este obligată să verifice existența consimțământului liber și neviciat al fiecărui soț.

¹⁾ Alin. (2) al art. 37 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 1 din **Legea nr. 202/2010**. În redactarea anterioară acestei modificări, textul de lege prevedea: „Căsătoria se poate desface prin divorț.”

²⁾ Art. 38 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 2 din **Legea nr. 202/2010**. În redactarea anterioară acestei modificări, textul de lege prevedea: „Art. 38. (1) Instanța judecătorească poate desface căsătoria prin divorț atunci când, datorită unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.”

(2) Divorțul poate fi pronunțat și numai pe baza acordului ambilor soți, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

a) până la data cererii de divorț a trecut cel puțin un an de la încheierea căsătoriei;

b) nu există copii minori rezultați din căsătorie.

(3) Oricare dintre soți poate cere divorțul atunci când starea sănătății sale face imposibilă continuarea căsătoriei.

(4) La soluționarea cererilor accesorii divorțului, referitoare la încredințarea copiilor minori, obligația de întreținere și folosirea locuinței, instanța va ține seama și de interesele minorilor.”

(4) La soluționarea cererilor accesorii divorțului, referitoare la încredințarea copiilor minori, obligația de întreținere și folosirea locuinței, instanța va ține seama și de interesele minorilor.

Art. 38¹.¹⁾ (1) Dacă soții sunt de acord cu divorțul și nu au copii minori, născuți din căsătorie sau adoptați, ofițerul de stare civilă ori notarul public de la locul căsătoriei sau al ultimei locuințe comune a soților poate constata desfacerea căsătoriei prin acordul soților, eliberându-le un certificat de divorț, potrivit legii.

(2) Dispozițiile art. 38 alin. (2) rămân aplicabile.

Art. 38². (1) Cererea de divorț se depune de soți împreună. Ofițerul de stare civilă sau notarul public înregistrează cererea și le acordă un termen de 30 de zile pentru eventuala retragere a cererii de divorț.

(2) La expirarea acestui termen, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public verifică dacă soții stăruie să divorțeze și dacă, în acest sens, consimțământul lor este liber și neviciat.

(3) Dacă soții stăruie în divorț, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public eliberează certificatul de divorț fără să facă vreo mențiune cu privire la culpa soților.

(4) Dispozițiile art. 40 alin. (1) se aplică în mod corespunzător. Dacă soții nu se înțeleg asupra numelui de familie pe care să îl poarte după divorț, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public emite o dispoziție de respingere a cererii de divorț și îndrumă soții să se adreseze instanței de judecată, potrivit prevederilor art. 38.

(5) Soluționarea cererilor privind alte efecte ale divorțului asupra cărora soții nu se înțeleg este de competența instanței judecătorești.

Art. 38³. (1) Când cererea de divorț este depusă la primăria unde s-a încheiat căsătoria, ofițerul de stare civilă, după emiterea certificatului de divorț, face cuvenita mențiune în actul de căsătorie.

(2) În cazul depunerii cererii la primăria în a cărei rază teritorială soții au avut ultima locuință comună, ofițerul de stare civilă emite certificatul de divorț și înaintează, de îndată, o copie certificată de pe acesta la primăria

¹⁾ Art. 38¹-38⁴ au fost introduse prin art. II pct. 3 din **Legea nr. 202/2010**.

locului unde s-a încheiat căsătoria, spre a se face mențiune în actul de căsătorie.

(3) În cazul constatării divorțului de către notarul public, acesta emite certificatul de divorț și înaintează, de îndată, o copie certificată de pe acesta la primăria locului unde s-a încheiat căsătoria, spre a se face mențiune în actul de căsătorie.

Art. 38⁴. (1) Dacă nu sunt îndeplinite condițiile art. 38¹, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public respinge cererea de divorț.

(2) Împotriva refuzului ofițerului de stare civilă sau notarului public nu există cale de atac, dar soții se pot adresa cu cererea de divorț instanței de judecată, pentru a dispune desfacerea căsătoriei prin acordul lor sau în baza unui alt temei prevăzut de lege.

(3) Pentru repararea prejudiciului prin refuzul abuziv al ofițerului de stare civilă sau notarului public de a constata desfacerea căsătoriei prin acordul soților și de a emite certificatul de divorț, oricare dintre soți se poate adresa, pe cale separată, instanței competente.

Notă: 1. Potrivit art. XXIII alin. (2) din Legea nr. 202/2010, procedura divorțului notarial sau administrativ se aplică și în cazul căsătoriilor încheiate înainte de intrarea în vigoare a acestei legi. Spre deosebire de toate celelalte dispoziții ale Legii nr. 202/2010, care intră în vigoare în termen de 30 de zile de la data publicării acesteia în Monitorul Oficial, dispozițiile referitoare la divorțul pe cale administrativă sau pe cale notarială intră în vigoare în termen de 60 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial. În acest interval de timp, Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Notarilor Publici din România și Ministerul Administrației și Internelor au obligația de a propune măsurile necesare pentru punerea în aplicare a prevederilor privind divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială, conform art. XXIII alin. (3) al legii.

2. În ce privește procedura divorțului, a se vedea și:

- art. 607-619 C. proc. civ., cu modificările și completările ulterioare;
- art. 373-378 din Legea nr. 287/2009 – Noul Cod civil;
- Secțiunea a IV¹-a din Regulamentul de punere în aplicare a Legii nr. 36/1995, *infra* nr. 1, p. 48;
- H.G. nr. 64/2011 pentru aprobarea Metodologiei cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă *infra* nr. 2, p. 60.

Art. 39. (Momentul desfacerii căsătoriei)¹⁾ (1) Căsătoria este desfăcută din ziua când hotărârea prin care s-a pronunțat divorțul a rămas irevocabilă.

(2) În cazul prevăzut la art. 38¹, căsătoria este desfăcută pe data eliberării certificatului de divorț.

(3) Față de cel de-al treilea, efectele patrimoniale ale căsătoriei încetează de la data când s-a făcut mențiune despre hotărârea de divorț sau, după caz, despre certificatul de divorț pe marginea actului de căsătorie ori de la data când ei au cunoscut divorțul pe altă cale.

Notă: A se vedea și dispozițiile art.51 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, potrivit căroră: „**Art. 51. Încetarea căsătoriei prin decesul sau prin declararea judecătorească a morții unuia dintre soți, anularea sau desfacerea căsătoriei se înscriu prin mențiune pe actul de căsătorie și pe cele de naștere ale foștilor soți. Mențiunea se înscrie, din oficiu, pe baza comunicării primite de la ofițerul stării civile care a întocmit actul de deces, a hotărârii judecătorești definitive și irevocabile ori la cererea persoanei interesate.**”

Art. 40. (Păstrarea numelui din căsătorie) (1) La desfacerea căsătoriei prin divorț, soții se pot învoi ca soțul care, potrivit art. 27, a purtat în timpul căsătoriei numele de familie al celuilalt soț, să poarte acest nume și după desfacerea căsătoriei.

(2) Instanța judecătorească va lua act de această învoială prin hotărârea de divorț. Instanța, pentru motive temeinice, poate să încuviințeze acest drept chiar în lipsa unei învoieli între soți.

(3) Dacă nu a intervenit o învoială sau dacă instanța nu a dat încuviințarea, fiecare dintre foștii soți va purta numele ce avea înainte de căsătorie.

¹⁾ Art. 39 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 4 din **Legea nr. 202/2010**. În redactarea anterioară acestei modificări, textul de lege prevedea: „**Art. 39 (1) Căsătoria este desfăcută din ziua când hotărârea prin care s-a pronunțat divorțul a rămas irevocabilă.**”

(2) *Față de cel de-al treilea, efectele patrimoniale ale căsătoriei încetează de la data când s-a făcut mențiune despre hotărârea de divorț pe marginea actului de căsătorie sau de la data când ei au cunoscut divorțul pe altă cale.*”

Art. 41. (Obligația de întreținere) (1) Până la desfacerea căsătoriei în condițiile prevăzute de art. 39, soții își datorează întreținere.

(2) Soțul divorțat are dreptul la întreținere, dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie, ori în timpul căsătoriei; el are drept la întreținere și atunci când incapacitatea se ivește în decurs de un an de la data desfacerii căsătoriei, însă numai dacă incapacitatea se datorează unei împrejurări în legătură cu căsătoria.

(3) Întreținerea datorată potrivit dispozițiilor alin. (2) poate fi stabilită până la o treime din venitul net din muncă al soțului obligat la plata ei, potrivit cu nevoia celui care o cere și cu mijloacele celui ce urmează a o plăti. Această întreținere, împreună cu întreținerea datorată copiilor, nu va putea depăși jumătate din venitul net din muncă al soțului obligat la plată.

(4) Când divorțul este pronunțat numai din vina unuia dintre soți, acesta nu va beneficia de prevederile alin. (2) și (3) decât timp de un an de la desfacerea căsătoriei.

(5) În toate cazurile, dreptul la întreținere încetează prin recăsătorirea soțului îndreptățit să o primească.

Art. 42. (Încredințarea copiilor minori) (1) Instanța judecătorească va hotărî, odată cu pronunțarea divorțului, căruia dintre părinți vor fi încredințați copiii minori. În acest scop, instanța va asculta părinții și autoritatea tutelară și, ținând seama de interesele copiilor, pe care de asemenea îi va asculta dacă au împlinit vârsta de zece ani, va hotărî pentru fiecare dintre copii, dacă va fi încredințat tatălui sau mamei.

(2) Pentru motive temeinice, copiii pot fi încredințați unor rude ori unor alte persoane, cu consimțământul acestora, sau unor instituții de ocrotire.

(3) Totodată, instanța judecătorească va stabili contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor.

(4) Învoiala părinților privitoare la încredințarea copiilor și la contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a acestora va produce efecte numai dacă a fost încuviințată de instanța judecătorească.

Notă: A se vedea și art. 3 și art. 5 din Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii [ratificată de România prin Legea nr. 100/1992 (M. Of. nr. 243 din 30 septembrie 1992)], Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului (M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004), Convenția cu privire la drepturile copilului, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990 (M. Of. nr. 314 din 13 iunie 2001)

Art. 43. (Drepturile părintești) (1) Părintele divorțat, căruia i s-a încredințat copilul, exercită cu privire la aceasta drepturile părintești.

(2) Când copilul a fost încredințat unei alte persoane sau unei instituții de ocrotire, instanța judecătorească va stabili care dintre părinți va exercita dreptul de a-i administra bunurile și de a-l reprezenta sau de a-i încuviința actele. Persoana sau instituția de ocrotire socială căreia i s-a încredințat copilul va avea față de acesta numai drepturile și îndatoririle ce revin părinților privitor la persoana copilului. Dispozițiile art. 108 se aplică prin asemănare.

(3) Părintele divorțat, căruia nu i s-a încredințat copilul, păstrează dreptul de a avea legături personale cu acesta, precum și de a veghea la creșterea, educarea, învățatura și pregătirea lui profesională.

Art. 44. (Reîncredințarea minorului)(1) În cazul schimbării împrejurărilor, la cererea oricărui dintre părinți sau a copilului, dacă acesta a împlinit vârsta de paisprezece ani, a autorității tutelare sau a vreunei instituții de ocrotire, instanța judecătorească va putea modifica măsurile privitoare la drepturile și obligațiile personale sau patrimoniale între părinții divorțați și copii.

(2) Modificarea măsurilor luate potrivit dispozițiilor art. 42 alin. (1) și (2) se va face cu paza cerințelor prevăzute de acele dispoziții.

Titlul II. Rudenia

Capitolul 1. Dispoziții generale

Art. 45. (Definirea rudeniei)(1) Rudenia este legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun.

(2) În primul caz rudenia este în linie dreaptă, iar în al doilea în linie colaterală. Rudenia în linie dreaptă poate fi ascendentă sau descendentă.

Art. 46. (Stabilirea gradului de rudenie) Gradul de rudenie se stabilește astfel:

a) în linie dreaptă, după numărul nașterilor; astfel, fiul și tatăl sunt rude de gradul întâi, nepotul de fiu și bunicul sunt rude de gradul al doilea;

b) în linie colaterală, după numărul nașterilor, urcând de la una dintre rude până la ascendentul comun și coborând de la acesta până la cealaltă rudă; astfel frații sunt rude în gradul al doilea, unchiul și nepotul în gradul al treilea, verii primari în gradul al patrulea.

Capitolul 2. Filiația

Secțiunea I. Filiația față de mamă

Art. 47. (Filiația față de mamă) (1) Filiația față de mamă rezultă din faptul nașterii.

(2) Ea se dovedește prin certificatul constatator al nașterii.

Art. 48. (Recunoașterea de maternitate) (1) Dacă nașterea nu a fost înregistrată în registrul de stare civilă ori dacă copilul a fost trecut în registrul de stare civilă ca născut din părinți necunoscuți, mama poate recunoaște pe copil.

(2) Recunoașterea se poate face fie prin declarație la serviciul de stare civilă, fie printr-un înscris autentic, fie prin testament.

(3) Recunoașterea, chiar făcută prin testament, nu se poate revoca.

Notă: Referirea la „serviciul de stare civilă” din alin. (2) al art. 48 trebuie înțeleasă ca fiind făcută la „serviciul public comunitar de evidență a persoanelor”. În acest sens a se vedea O.G. nr. 84/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare de evidență a persoanelor, cu modificările ulterioare. De asemenea a se vedea și art. 17-26 din Secțiunea 1 „Întocmirea actului de naștere” a capitolului al II-lea din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă și art. 2 din Convenția europeană asupra statutul juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei [ratificată prin Legea nr. 101/1992 (M. Of. nr. 243 din 30 septembrie 1992)] conform căruia „Filiația față de mama a tuturor copiilor născuți în afara căsătoriei este stabilită prin singur faptul nașterii copilului.”

Art. 49. (Contestarea recunoașterii de maternitate) Recunoașterea care nu corespunde adevărului poate fi contestată de orice persoană interesată.

Art. 50. (Dovada filiației față de mamă) În cazul în care, din orice împrejurări, dovada filiației față de mamă nu se poate face prin certificatul constatator al nașterii, ori în cazul în care se contestă realitatea celor cuprinse în certificatul constatator al nașterii, dovada filiației față de mamă se poate face în fața instanței judecătorești prin orice mijloc de probă.

Art. 51. (Folosirea stării civile conforme cu certificatul de naștere) (1) Copilul nu poate reclama o stare civilă contrară celeia care rezultă din certificatul de naștere și folosirea stării civile conforme cu acest certificat.

(2) De asemenea, nimeni nu poate contesta starea civilă a copilului care are folosirea unei stări civile conforme cu certificatul său de naștere.

Art. 52. (Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă) (1) Acțiunea pentru stabilirea filiației față de mamă aparține numai copilului; ea poate fi pornită de reprezentantul legal, în cazul în care copilul este minor sau pus sub interdicție.

(2) Dreptul de a porni acțiunea pentru a stabili filiația față de mamă nu trece asupra moștenitorilor copilului; ei pot continua acțiunea pornită de acesta.

(3) Acțiunea pentru stabilirea filiației față de mamă poate fi pornită și împotriva moștenitorilor pretinsei mame.

(4) Acțiunea nu se prescrie în timpul vieții copilului.

Secțiunea a II-a. Filiația față de tată

Art. 53. (Prezumția de paternitate) (1) Copilul născut în timpul căsătoriei are ca tată pe soțul mamei.

(2) Copilul născut după desfacerea, declararea nulității sau anularea căsătoriei are ca tată pe fostul soț al mamei, dacă a fost conceput în timpul căsătoriei și nașterea a avut loc înainte ca mama să fi intrat într-o nouă căsătorie.

(3) Dispozițiile art. 51 sunt aplicabile și situațiilor prevăzute în prezentul articol.

Art. 54. ¹⁾ **(Acțiunea în tăgăduirea paternității)** (1) Paternitatea poate fi tăgăduită, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului.

(2) Acțiunea în tăgăduirea paternității poate fi pornită de oricare dintre soți, precum și de către copil; ea poate fi continuată de moștenitori.

(3) Acțiunea se introduce de către soțul mamei împotriva copilului; dacă acesta este decedat, acțiunea se pornește împotriva mamei sale.

(4) Mama sau copilul introduce acțiunea împotriva soțului mamei; dacă acesta este decedat, acțiunea se pornește împotriva moștenitorilor lui.

(5) Dacă titularul acțiunii este pus sub interdicție, acțiunea va putea fi pornită de tutore. Mama copilului va fi citată în toate cazurile în care nu formulează ea însăși acțiunea.

Notă: În conformitate cu art. 5 din Convenția europeană asupra statutului juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei (ratificată prin Legea nr. 101/1992) „În acțiunile referitoare la filiația față de tată, probele științifice apte să stabilească sau să înlăture paternitatea, urmează a fi încuviințate.”

Art. 55. ²⁾ **(Prescripția acțiunii în tăgăduirea paternității)** (1) Acțiunea în tăgăduirea paternității se prescrie în termen de 3 ani de la data

¹⁾ Art. 54 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 2 din Legea nr. 288/2007.

²⁾ Art. 55 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 3 din Legea nr. 288/2007.

nașterii copilului. Pentru soțul mamei, termenul curge de la data la care a luat cunoștință de nașterea copilului.

(2) Dacă acțiunea nu a fost introdusă în timpul minorității copilului, acesta o poate porni într-un termen de 3 ani de la data majoratului său.

(3) Reclamantul poate fi repus în termen, în condițiile legii.

Art. 56. (Stabilirea filiației față de tată) Filiația față de tată se stabilește, în afară de cazurile prevăzute în art. 53, prin recunoaștere sau hotărâre judecătorească.

Notă: În același sens a se vedea și art. 3 din Convenția europeană asupra statutul juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei (ratificată prin Legea nr. 101/1992).

Art. 57. (Recunoașterea copilului din afara căsătoriei) (1) Copilul conceput și născut în afară de căsătorie poate fi recunoscut de către tatăl său; după moartea copilului, acesta poate fi recunoscut numai dacă a lăsat descendenți firești.

(2) Recunoașterea se face prin declarație făcută la serviciul de stare civilă, fie odată cu înregistrarea nașterii, fie după această dată; recunoașterea poate fi făcută și prin înscris autentic sau prin testament.

(3) Recunoașterea, chiar făcută prin testament, nu se poate revoca.

Art. 58. (Contestarea recunoașterii de paternitate) (1) Recunoașterea care nu corespunde adevărului poate fi contestată de orice persoană interesată.

(2) Dacă recunoașterea este contestată de mamă, de cel recunoscut sau de descendenții acestuia, dovada paternității este în sarcina autorului recunoașterii sau a moștenitorilor săi.

Art. 59. (Acțiunea în stabilirea paternității) (1) Acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei aparține copilului și se pornește în numele său de către mamă, chiar dacă este minoră, ori de reprezentantul lui legal.

(2) Dreptul de a porni acțiunea în stabilirea paternității nu trece asupra moștenitorilor copilului; ei pot continua acțiunea pornită de acesta.

(3) Acțiunea în stabilirea paternității poate fi pornită și împotriva moștenitorilor pretinsului tată.

Art. 60. (Prescripția acțiunii în stabilirea paternității) (1)¹⁾ Acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei poate fi pornită de mamă într-un termen de un an de la nașterea copilului.

(2) Dacă, în cazul prevăzut în art. 54 alin. (1), un copil a pierdut calitatea de copil din căsătorie prin efectul unei hotărâri judecătorești, termenul de un an pentru pornirea acțiunii în stabilirea paternității din afara căsătoriei va curge de la data când acea hotărâre a rămas definitivă.

(3) În cazul în care mama a conviețuit cu pretinsul tată ori dacă acesta din urma a prestat copilului întreținere, termenul de un an va curge de la încetarea conviețuirii ori a întreținerii.

(4)²⁾ Acțiunea aparținând copilului nu se prescrie în timpul vieții acestuia.

Art. 61. (Timpul legal de concepție) Timpul cuprins între a trei sute și a o sută optzecea zi dinaintea nașterii copilului este timpul legal al concepțiunii. El se socotește de la zi la zi.

Constituționalitate: Potrivit art. II. din Legea nr. 288/2007 „dispozițiile prezentei legi privind acțiunea în tăgăduirea paternității, precum și acțiunea în stabilirea paternității copilului din afara căsătoriei sunt aplicabile și în cazul copiilor născuți înainte de intrarea sa în vigoare, chiar dacă cererea este în curs de judecată”.

Prin Decizia nr. 755/2008 (M. Of. nr. nr. 537 din 16 iulie 2008), Curtea Constituțională a statuat însă că „sintagma «Dispozițiile prezentei legi privind acțiunea în tăgăduirea paternității, [...] sunt aplicabile și în cazul copiilor născuți înainte de intrarea sa în vigoare, chiar dacă cererea este în curs de judecată» este **neconstituțională**”, considerând că aceste dispoziții sunt retroactive.

Ulterior, prin Decizia nr. 1345/2008 (M. Of. nr. 873 din 23 decembrie 2008), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. II din Legea nr. 288/2007 potrivit cărora: „Dispozițiile prezentei legi privind [...], precum și acțiunea în stabilirea paternității copilului din afara căsătoriei (s.n.), sunt aplicabile și în cazul copiilor născuți înainte de intrarea sa în vigoare, chiar dacă cererea este în curs de judecată”.

¹⁾ Alin. (1) al art. 60 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 4 din Legea nr. 288/2007.

²⁾ Alin. (4) al art. 60 a fost introdus prin art. I pct. 5 din Legea nr. 288/2007.